

**«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне архив ісі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы»
Қазақстан Республикасының Заң жобасы бойынша
САРАПТАМАЛЫҚ ҚОРЫТЫНДЫ**

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне архив ісі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын (бұдан әрі – заң жобасы) қарастыра отырып, келесіні хабарлаймыз.

Заң жобасы Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 27 желтоқсандағы №1206 қаулысымен бекітілген «Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2024 жылға арналған заң жобалары жұмыстарының жоспарына» сәйкес әзірленген.

Әзірлеуші – Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігі. 2024 жылғы 31 қазанда Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің қарауына енгізілген.

Жобада келесі заңнамалық актілерге өзгерістер мен толықтырулар енгізу көзделген: Қазақстан Республикасының Еңбек кодексі, «Ұлттық архив қоры және архивтер туралы» Заңы, «Электрондық құжат және электрондық цифрлық қолтаңба туралы» Заңы, «Агроөнеркәсіптік кешенді және ауылдық аумақтарды дамытуды мемлекеттік реттеу туралы» Заңы, «Дербес деректер және оларды қорғау туралы» Заңы.

Заң жобасы архив ісі саласындағы құқықтық реттеуді жетілдіруге, Ұлттық архив қоры объектілерінің тізбесін кеңейтуге, сондай-ақ азаматтардың жеке өмірінің құпиясын қамтитын деректер мен жеке мәліметтерді қорғауды қатар қамтамасыз ете отырып, архивтік құжаттардың сақталуы мен қолжетімділігін қамтамасыз етуге бағытталған.

Осылайша, заң жобасында мемлекеттік қаражат есебінен аудиовизуалды құжаттарды жасауға, трансляциялауға және таратуға қатысатын барлық заңды тұлғалардың міндетті данасын тапсыру нормалары, құжаттарды Ұлттық архив қоры құрамына жатқызу тәртібін нақтылау, архивтік құжаттарға меншік құқығын реттеу, сондай-ақ архивтік қорларда сақталатын азаматтардың жеке өміріне қатысты мәліметтер мен жеке деректерді үшінші тұлғаларға ұсыну кезінде қорғау мәселелері көзделген.

Аталған заң жобасына жүргізілген сараптама қорытындысы бойынша төмендегілерді атап өту мүмкін деп санаймыз.

Заң жобасында «Ұлттық архив қоры және архивтер туралы» Заңның (1-бап) глоссарийі (ұғымдық аппараты) едәуір кеңейтілген.

«Құқықтық актілер туралы» Заңның 23-бабының 7-тармағында «нормативтік құқықтық актіде пайдаланылатын терминдер мен анықтамаларды нақтылау қажет болған жағдайда, олардың мағынасын түсіндіретін бап (тармақ) енгізіледі» деп көзделген.

Демек, тиісті бапқа терминдер мен анықтамалар келесі екі шарт орындалған жағдайда енгізіледі:

- егер бұл терминдер мен анықтамалар нормативтік құқықтық актіде қолданылса;

- оларды нақтылау немесе мағынасын түсіндіру қажеттілігі туындаса.

Заң жобасында ұсынылған түзетулер барлық жағдайда аталған талаптарға сәйкес келе бермейді.

Сонымен қатар, заң шығару саясатының артық (шамадан тыс) заңнамалық реттеуді болдырмауға бағытталғанын ескеру қажет.

Осыған байланысты, мұндай терминдер заң деңгейінде емес, заңға тәуелді нормативтік құқықтық актілер деңгейінде түсіндірілуі тиіс деп есептейміз.

Мысалы, «архивтік құжаттарды депозитарлық сақтау» термині заңда тек 17-баптың 1-тармағының 11) тармақшасында мемлекеттік архивтер жүзеге асыра алатын ақылы қызмет түрлерінің тізімінде ғана қолданылады.

Қазақстан Республикасында 2018 жылғы 26 қыркүйектегі №275 Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің бұйрығымен бекітілген Тауарларды (жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді) өткізуден түсетін ақша өз иелігінде қалатын мемлекеттік архивтердің оларды өткізу бойынша ақылы қызмет түрлерін көрсетуі және олардың тауарларды (жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді) өткізуден түскен ақшаны жұмсау қағидалары бар. Аталған қағидаларда «архивтік құжаттарды депозитарлық сақтау» ақылы қызмет түрі ретінде де көзделген (Қағидалардың 3-тармағының 11) тармақшасы).

Бұл терминнің мағынасы, қажет болған жағдайда, дәл осы Қағидаларда түсіндірілгені дұрыс деп есептейміз.

Заңға енгізіліп отырған «архивтік құжаттарды уақытша сақтау» терминінің анықтамасы артық деп саналады, себебі «уақытша» ұғымы қосымша түсіндірмені қажет етпейді, ал сақтау мерзімдерін белгілеу бойынша уәкілетті органның құзыреті Заңда қазірдің өзінде қарастырылған.

Егер «уақытша сақтау» терминін түсіндіру қажет деп есептесек, онда Заңда қолданылатын «тұрақты сақтау» ұғымын да түсіндіру қисынды болар еді.

Сонымен қатар, осы анықтамада «мерзімдерге дейін» деген тіркестің орнына тілдік нормаларға көбірек сәйкес келетін «мерзімдер өткенге дейін» деген тіркесті қолдану дұрыс болар еді.

«Архивтік құжаттарды уақытша сақтау» ұғымын енгізумен қатар, заң жобасы «Ұлттық архив қорының құжаттарын уақытша сақтау» сияқты жаңа ұғымды да енгізеді, бұл да негізді деп танылмайды.

Заңның ұғымдық аппаратына артық анықтамаларды енгізумен қатар, заң жобасы, керісінше, түсіндіруді қажет ететін терминдерге анықтама беруді көздемейді.

Мысалы, 2018 жылдан бастап Заңда «Ұлттық архив» ұғымы қолданылып келеді.

Қазақстан Республикасының Ұлттық архиві 2006 жылғы 19 шілдедегі №692 Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысымен мемлекеттік мекеме нысанында құрылған.

Заңда Қазақстан Республикасының Ұлттық архиві туралы бірқатар нормалар бар, мысалы, ол архивтік мекемелерге жатқызылған (Заңның 20-бабының 2) тармақшасы).

Заң жобасында «мемлекеттік қор каталогын» жүргізу міндетін Ұлттық архивке жүктеу ұсынылады (10-баптың 1-тармағының жаңа редакциясы), бұл қазіргі уақытта уәкілетті органның функциясы болып табылады.

Осыған байланысты, «Қазақстан Республикасының Ұлттық архиві» ұғымын және оның бір жағынан «Ұлттық архив қоры» ұғымымен, екінші жағынан «мемлекеттік архив» және «орталық мемлекеттік архив» ұғымдарымен арақатынасын түсіндіру қажет деп санаймыз.

Заң жобасының 1-бабының 2-тармағының 1) тармақшасына қатысты басқа да ескертулер:

«15) жеке құрам бойынша құжаттар – жұмысқа қабылдау, қызметке алу, ауыстыру (орын ауыстыру), жұмыстан шығару, демалыс беру, іссапарға жіберу, марапаттау, еңбекақы есептеу, әлеуметтік, зейнетақы және медициналық қамтамасыз етуге ақша ұстау және аудару, оқу, біліктілік, разряд, атақ беру және азаматтардың құқықтары мен заңды мүдделерін қамтамасыз етуге байланысты өзге де құжаттар;» деп келесі редакцияда ұсыну қажет.

«15) жеке құрам бойынша құжаттар – еңбек қатынастарын рәсімдеу барысында туындайтын құжаттар, соның ішінде жұмысқа (қызметке) қабылдау, ауыстыру (орын ауыстыру), жұмыстан шығару, демалыс беру, іссапарға жіберу, марапаттау, еңбекақы есептеу, әлеуметтік, зейнетақы және медициналық қамтамасыз етуге ақша ұстау және аудару, оқу, біліктілік, разряд, атақ беру туралы, сондай-ақ еңбек қатынастарымен байланысты басқа да құжаттар.»

«15-1) жинақтау көзі – қызметі барысында Ұлттық архив қорының құжаттары қалыптасып, олар тұрақты сақтауға тапсырылуға жататын жеке немесе заңды тұлға;» деген абзацты енгізудің қажеттілігі түсініксіз.

«Ұлттық архив қоры және архивтер туралы» Заң мәтінінде «Ұлттық архив қорын жинақтау көзі» термині қолданылады. Бұл ретте, Ұлттық архив қорының жинақтау көздері тиісті құжаттар қалыптасатын тұлғалар емес, сәйкес құжаттар сақталатын ведомстволық және жеке архивтер болып табылады. Осыған байланысты, Заң жобасының бұл абзацын (сондай-ақ оған дейінгі «15-1) мынадай мазмұндағы тармақшамен толықтырылсын:» деген сөйлемді) алып тастау ұсынылады.

«17-1) қағаз тасымалдағыштағы құжаттың электрондық көшірмесі – қағаз тасымалдағыштағы құжаттың түпнұсқасына сәйкес келетін және осындай электрондық бейнені жасаған тұлғаның электрондық цифрлық қолтаңбасымен куәландырылған электрондық бейне;» деген абзацты енгізудің қажеттілігі түсініксіз. «Ұлттық архив қоры және архивтер туралы»

Заң мәтінінде бұл анықтама қолданылмайды. Заң мәтінінде «электрондық көшірме» термині қолданылады, бірақ мұндай көшірменің барлық жағдайда оны жасаған тұлғаның ЭЦҚ-мен куәландырылуы міндетті емес. Осыған байланысты, Заң жобасының бұл абзацын алып тастау (тиісті сілтемелер мен келесі тармақшалардың нөмірлерін түзете отырып) ұсынылады.

«17-3) құжаттардың сақталуын қамтамасыз ету – өзара байланысты ұйымдастырушылық, ғылыми-әдістемелік, техникалық және физика-химиялық шаралар кешені және құжаттарды есепке алу;» деген абзацты келесі редакцияда беру ұсынылады:

«17-3) құжаттардың сақталуын қамтамасыз ету – құжаттардың физикалық жағдайы мен олардың құрамындағы ақпараттың өзгеріссіздігін қамтамасыз ететін өзара байланысты ұйымдастырушылық, ғылыми-әдістемелік, техникалық және физика-химиялық шаралар кешені;» Абзац «17-3) обеспечение сохранности документов - комплекс взаимосвязанных организационных, научно-методических, технических и физико-химических мероприятий и учет документов;» предлагается изложить в следующей редакции:

«24-5) қағаз тасымалдағыштағы электрондық құжаттың көшірмесі – уәкілетті орган айқындайтын тәртіппен куәландырылған, қағаз тасымалдағышқа басып шығарылған электрондық құжат;» деген абзацты келесі редакцияда беру ұсынылады:

«24-5) қағаз тасымалдағыштағы электрондық құжаттың көшірмесі – уәкілетті орган айқындайтын тәртіппен куәландырылған, электрондық архивтік құжатта қамтылған барлық маңызды ақпаратты қайталайтын қағаз тасымалдағыштағы құжат;»;

Заң жобасының 1-бабы 2-тармағының 3) тармақшасына қатысты: 4-баптың 1-тармағын жаңа редакцияда баяндауды көздейтін абзацта «Ұлттық архив қорының құрамына олардың шығу көзіне, жасалған уақыты мен тәсіліне, тасымалдағыш түріне, меншік нысанына және сақталу орнына қарамастан, архивтік құжаттар кіреді:» деген сөйлемді келесі редакцияда баяндау ұсынылады: «Ұлттық архив қорының құрамына олардың шығу көзіне, жасалған уақыты мен тәсіліне, тасымалдағыш түріне, меншік нысанына және сақталу орнына қарамастан, келесі архивтік құжаттар кіреді:»

Заң жобасының 1-бабы 2-тармағының 4) тармақшасында Ұлттық архив қорының негізін қалыптастыратын архивтердің қатарына «ведомстволық архивтерді» қосу ұсынылады.

Заң жобасының 1-бабы 2-тармағының 6) тармақшасында республикалық меншікке жататын құжаттар тізімін «ведомстволық архивтер» деген сөздермен толықтыру ұсынылады.

Заң жобасының 1-бабының 2-тармағының 12) тармақшасына сәйкес, аудиовизуалды құжаттардың міндетті данасын тапсыруды көздейтін тармақшада «мемлекеттік қаражат есебінен» деген сөздердің алдына «толығымен немесе ішінара» деген сөздерді қосу ұсынылады.

Заң жобасының 1-бабының 2-тармағының 13) тармақшасына қатысты: «Ұлттық архив қоры және архивтер туралы» Заңның 15-1-бабының

қолданыстағы редакциясы мемлекеттік қызметтерді көрсету үшін қажетті құжаттарды электрондық форматқа аударумен байланысты қатынастарды реттейді. Заң жобасында ұсынылған редакция мұндай мақсаттық шектеуді қарастырмайды және құжаттарды электрондық форматқа аудару мен ақпараттық жүйелерді пайдалануға байланысты барлық мәселелерді реттейді. Сонымен қатар, ұсынылған редакцияның 15-1-бабының 2-тармағына сәйкес, мүдделі мемлекеттік органдар үшін электрондық форматтағы құжаттарға еркін қолжетімділік қамтамасыз етіледі. Бұл ретте, электрондық форматтағы архивтік құжаттарға, соның ішінде «Құжаттардың бірыңғай электрондық архиві» ақпараттық жүйесі арқылы, басқа тұлғалардың қолжетімділігі мәселесі реттелмей қалып отыр. Бұл жағдай, құқық қолдану барысында, Заңның 15-бабының 2 және 4-тармақтарының ережелерімен қайшылықтар тудыруы мүмкін, өйткені бұл тармақтар 16-бапта белгіленген шектеулерді қоспағанда, жеке және заңды тұлғалардың архивтік құжаттарға еркін қолжетімділігін көздейді. Осыған байланысты, «Ұлттық архив қоры және архивтер туралы» Заңның ұсынылып отырған редакциядағы 15-1-бабының 2-тармағын алып тастау, сондай-ақ баптың келесі тармақтарының нөмірленуін сәйкесінше түзету ұсынылады.

Заң жобасының 1-бабының 2-тармағының 14) тармақшасына қатысты. «Ұлттық архив қоры және архивтер туралы» Заңның 16-бабының 1-1-тармақшасының жаңадан енгізілген мәтінін төмендегі редакцияда беру ұсынылады (тұжырымдамаларды нақтылау мақсатында):

«1-1. Ұлттық архив қорының құжаттары мен басқа да архивтік құжаттарға қол жеткізуді шектеу, егер олар жеке тұлғаның жеке және отбасылық құпиясы туралы мәліметтерді, оның жеке өміріне қатысты ақпараттарды қамтыса, осы құжаттар жасалған күннен бастап 75 жыл мерзімге белгіленеді. Көрсетілген мерзім өткенге дейін мұндай құжаттарға қолжетімділік, егер архивтік құжатта мәліметтері бар адам, оның уәкілетті немесе заңды өкілдері сұрау жасаған жағдайда, ал аталған адам қайтыс болғаннан кейін, оның жұбайы (зайыбы) немесе Қазақстан Республикасының неке-отбасы заңнамасында белгіленген жақын туыстарының сұрауы бойынша берілуі мүмкін. Осы тармақта көзделген құжаттарға қолжетімділік сондай-ақ сот, құқық қорғау және басқа да мемлекеттік органдардың Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген құзыреті шеңберінде негізделген сұраулары бойынша, оңалту және банкроттық рәсімдерін жүргізу шеңберінде уақытша, банкроттық және оңалту басқарушылары, мәжбүрлі түрде таратылатын заңды тұлғаның тарату комиссиясы (таратушысы), заң көмегін көрсетуге байланысты мәселелер бойынша адвокаттар мен заң консультанттары, сондай-ақ Қазақстан Республикасының заңнамасында белгіленген құзыреті шеңберінде атқарушылық іс жүргізу өндірісіндегі істер бойынша жеке сот орындаушысының немесе аумақтық бөлімнің мөрімен куәландырылған атқарушылық құжаттың көшірмесін қоса бере отырып, сот орындаушыларының сұраулары негізінде қамтамасыз етіледі.»

Осы тармақпен белгіленген шектеу архивтік құжатта мәліметтері бар тұлғаның, оның уәкілетті немесе заңды өкілдерінің жазбаша рұқсаты

бойынша, ал аталған тұлға қайтыс болған жағдайда, оның жұбайының (зайыбының) немесе Қазақстан Республикасының неке-отбасы заңнамасында белгіленген жақын туыстарының жазбаша рұқсаты негізінде мерзімінен бұрын алынып тасталуы мүмкін.

Осы тармақпен белгіленген шектеу мерзімі аяқталғаннан кейін тиісті құжаттар шектеусіз қоғамдық қолданысқа ашық болады.

Заң жобасының 1-бабының 5-тармағына сәйкес, «Жеке деректер және оларды қорғау туралы» Заңның 3-бабының 3-тармағының 2) тармақшасына төмендегі редакцияны енгізу ұсынылады (Қазақстан Республикасының «Ұлттық архив қоры және архивтер туралы» Заңының ережелерімен қайшылықтарды жою мақсатында, өйткені аталған Заңның 16-бабының 3-тармағына сәйкес, меншік иелеріне тиесілі шектеу құқығы бар архивтік құжаттарды тек олардың немесе құқық иеленушілерінің келісімімен ғана пайдалануға болады):

«2) Қазақстан Республикасының Ұлттық архив қорының және басқа да архивтік құжаттардың құжаттарын қалыптастыру, сақтау және пайдалану Қазақстан Республикасының Ұлттық архив қоры және архивтер туралы заңнамасына сәйкес жүзеге асырылады, жеке тұлғаның жеке және отбасылық құпиясын, оның жеке өміріне қатысты мәліметтерді қамтитын архивтік құжаттарды қоспағанда, мұндай құжаттарға тиісті құжат жасалған күннен бастап 75 жылдық мерзім аяқталмайынша қол жеткізу мүмкін емес. Бұл шектеу Қазақстан Республикасының Ұлттық архив қоры және архивтер туралы заңнамасында көзделген тәртіппен мерзімінен бұрын алынып тасталған құжаттарға қолданылмайды.»

Заң жобасында «Ұлттық архив қоры және архивтер туралы» Заңның 22-бабының 1-тармағын арнайы мемлекеттік архивтердің «мемлекеттік мекеме, құрылымдық бөлімше немесе құрылымдық бөлімше құрамында» құрылуы мүмкін екенін көрсету арқылы толықтыру ұсынылады.

Бұл толықтыруды артық деп санаймыз, өйткені Заңның 1-бабының 1) тармақшасында арнайы мемлекеттік архив – бұл осы Заңның 22-бабының 1-тармағында көрсетілген Қазақстан Республикасының мемлекеттік органының архивтік мекемесі немесе бөлімшесі екені қазірдің өзінде көзделген.

«Құжаттардың бірыңғай электрондық архиві» ақпараттық жүйесіне қатысты

«Құжаттардың бірыңғай электрондық архиві» ақпараттық жүйесі 2021 жылғы қыркүйекте өнеркәсіптік пайдалануға енгізілді және мемлекеттік архивтер мен Қазақстан мемлекеттік архивтерін толықтыру көздерінің тізіміне енгізілген ұйымдардың ведомстволық архивтері қызметінің функцияларын автоматтандыруды қамтамасыз етеді. Алайда, іс жүзінде жүйе мемлекеттік сақтауда тұрған тізімдер мен құжаттарға толық қол жеткізуді әрдайым қамтамасыз етпейтіні анықталды. Бұл 2018 жылға дейінгі архивтік деректердің толық цифрландырылмауымен, сондай-ақ архивтік құжаттардың

кайталану фактілерінің бірнеше рет тіркелуімен байланысты. Аталған кемшіліктер архивтік ақпаратқа жедел қол жеткізуді айтарлықтай қиындатады, ақпараттық жүйені пайдаланудың тиімділігін төмендетеді, сондай-ақ бірегей тарихи және құқықтық ақпаратты жоғалту тәуекелдерін тудырады. Касательно информационной системы «Единый архив электронных документов»

«Құжаттардың бірыңғай электрондық архиві» ақпараттық жүйесі терминін заңнамалық тұрғыда бекіту мәселесі мұқият әрі ойластырылған тәсілді талап етеді. Терминді мерзімінен бұрын заңнамалық бекіту жүйеде қазіргі бар кемшіліктерді формализациялауға әкелуі мүмкін, бұл оның одан әрі жетілдірілуін қиындатады.

Заңнамалық тұрғыда терминді бекітуден бұрын, ИС «ҚБЭА»-ның қазіргі жағдайына кешенді бағалау жүргізу, анықталған кемшіліктерді жою жоспарын әзірлеу және оны іске асыруды қамтамасыз ету ұсынылады. Аталған жұмысты орындағаннан кейін ғана бұл мәселені қарастыру орынды болады, бұл жүйенің тиімді жұмыс істеуін және архивтік деректердің сенімді сақталуын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Архивтік құжаттарды цифрландыру жұмыстарына қатысты

Сонымен қатар, архивтік құжаттарды цифрландыру жұмыстарын орындау үшін азаматтарды ынтымақтастық туралы шарт негізінде тарту ұсынылады. Олардың қызметі қатаң түрде құқықтық актілермен реттелетін болады, бұл құжаттармен жұмыс істеу кезіндегі қауіпсіздік талаптарын сақтау, олардың мазмұнын қорғау, сондай-ақ барлық белгіленген нормалардың орындалуын қамтамасыз етеді. Осы мақсатта азаматтарды осындай функцияларды орындауға тарту тәртібін реттейтін заңнамаға өзгерістер енгізу қажет.

«Ұлттық архив қоры және архивтер туралы» Заңның архивтік құжаттарды электрондық форматқа аударуды реттейтін 15-1-бабын жаңа тармақпен толықтыру ұсынылады. Бұл архивтік құжаттарды жүйелі цифрландыру үшін құқықтық жағдай жасайды.

15-1-баптың 5-тармағы. Архивтік мекемелер архивтік ақпараттың сақталуы мен қолжетімділігін қамтамасыз ету үшін архивтік құжаттарды цифрландыру жұмыстарын ұйымдастырады және орындайды.

1. Архивтік құжаттарды цифрландыру жұмыстарын орындау үшін мемлекеттік және ведомстволық архивтер мемлекеттік сатып алулар негізінде, соның ішінде тендерлер немесе аккредиттелген мемлекеттік IT-компаниялармен тікелей шарттар арқылы, цифрландыруға мамандандырылған ұйымдарды тартуға құқылы.

2. Мемлекеттік архивтердің құрамында цифрландыру жұмыстарының сапасын қамтамасыз ету және жылдамдату мақсатында

цифрлық технологиялар саласында жұмыс тәжірибесі бар білікті мамандармен жасақталған орталықтар немесе бөлімшелер құрылуы мүмкін.

3. Цифрландыру жұмыстары құпия ақпаратты қорғау және архивтік деректердің сақталуын қамтамасыз ету талаптарын сақтай отырып орындалуы тиіс. Мұндай жұмыстарды орындау тәртібін уәкілетті орган Цифрлық даму, инновациялар және аэроғарыш өнеркәсібі министрлігімен бірлесіп әзірлейді.

4. Деректердің жоғалуын және рұқсат етілмеген қол жеткізуді болдырмау мақсатында заманауи қорғау технологиялары қолданылады. Қауіпсіздік шараларын сақтау үшін жауапкершілік орындаушыларға жүктеледі.

5. Цифрландыру жұмыстарының қаржыландырылуы бюджеттік қаражат есебінен, тиімділікті қамтамасыз ету және шығындарды барынша азайту қажеттілігін ескере отырып жүзеге асырылады.

Ақпараттық қауіпсіздікті күшейтуге қатысты, архивтік деректерді цифрландыру жағдайында

Архивтік деректерді электрондық форматтарда цифрландыру және сақтау үрдісінің өсуі жағдайында ақпараттық қауіпсіздік шараларын заңнамалық тұрғыда реттеу қажеттілігі күшейе түсуде.

Қолданыстағы Заңның 16-бабы Ұлттық архив қоры құжаттарын пайдалануға шектеулерді көздейді, алайда ол цифрлық ортадағы ақпаратты қорғауға тікелей қатысты ережелерді қамтымайды. Осы олқылықты жою мақсатында Заңға жаңа 16-2-бапты қосу ұсынылады.

16-2-бап. Электрондық архивтік құжаттардың ақпараттық қауіпсіздігі үшін жауапкершілік

6. Электрондық архивтік құжаттардың, архивтік қор деректерінің, сондай-ақ олар сақталатын серверлердің ақпараттық қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін жауапкершілік Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздік комитетіне жүктеледі.

7. Архив ісі саласындағы уәкілетті орган Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздік комитетімен бірлесіп, электрондық архивтік жүйелерде сақталатын ақпаратты қорғау бойынша нормативтік талаптарды, оның ішінде отандық пошта және бұлттық серверлерді пайдалануды қамтитын талаптарды әзірлейді және бекітеді.

8. Архивтік құжаттармен алмасу кезінде Қазақстан Республикасының аумағында тіркелмеген немесе ақпараттық қауіпсіздік талаптарына сәйкес келмейтін пошта серверлері мен бұлттық сервистерді пайдалану тыйым салынады.

9. Уәкілетті орган архивтердегі ақпараттық қауіпсіздік жағдайына, оның ішінде пошта серверлерін және басқа да ақпараттық жүйелерді пайдалану бойынша жыл сайын аудит жүргізеді.

10. Архивтік мекемелер Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздік комитеті мақұлдаған ақпаратты қорғау құралдары мен бағдарламалық шешімдерді енгізуге міндетті.

11. Архивтік мекемелердің Қазақстан Республикасының Ұлттық қауіпсіздік комитетімен өзара іс-қимыл тәртібі, сондай-ақ тексерулерді жүргізу тәртібі мен жиілігі Қазақстан Республикасының нормативтік құқықтық актілерімен айқындалады.

Архивтік құжаттарды электрондық форматқа аудару мерзімдерін белгілеу туралы

Сонымен қатар, архивтердің жұмыс тиімділігін арттыру және құжаттардың сақталуын қамтамасыз ету үшін архивтік құжаттарды электрондық форматқа аударудың нақты мерзімдерін белгілеу қажет. Бұл мерзімдер архив ісі саласындағы уәкілетті орган арқылы айқындалып, тиісті нормативтік құқықтық актімен бекітіледі.

Қазақстанда архивтік құжаттарды цифрландыру процесі заңнамамен реттеледі, алайда құжаттарды электрондық форматқа аударудың нақты мерзімдері нормативтік құқықтық актілер деңгейінде белгіленбеген. Цифрландыру мәселелері жалпы цифрландыру стратегиясы және «Архив-2020–2025» іс-шараларын іске асырудың кешенді жоспары аясында шешілуде. Аталған жоспар архив ісін модернизациялауды, бірыңғай деректер базасын құруды және шетелдік архивтермен материалдарды жариялауды қарастырады. Мұндай нақты мерзімдерді белгілеу архивтік құжаттарды жүйелі түрде цифрландыруға ықпал етеді, бұл өз кезегінде архивтердің тиімділігін арттырып, тарихи және құқықтық деректердің сақталуын қамтамасыз етеді.

Архивтік құжаттарды цифрландыру мәселелері 2018 жылғы 19 қыркүйектегі №575 Қазақстан Республикасы Үкіметінің Қаулысымен бекітілген «Ұлттық архив қорының және ведомстволық және жеке архивтердің басқа да архивтік құжаттарын қабылдау, сақтау, есепке алу және пайдалану қағидаларында» архивтік құжаттарды цифрландыру мәселелері де көрсетілген, бірақ олар жалпы сипатқа ие және архив ісін модернизациялауға бағытталған процестердің бір бөлігі ретінде қарастырылады. Аталған Қағидаларда құжаттардың электрондық көшірмелерін жасау мүмкіндігі туралы нұсқаулар болуы мүмкін, бірақ олар құжаттарды электрондық форматқа аудару үшін нақты мерзімдер мен міндетті көлемдерді қамтымайды. Цифрландырудың жүйелілігін қамтамасыз ету үшін Қағидалардың мазмұнын Заң деңгейіне көтеру және архивтік құжаттарды электрондық форматқа аудару мерзімдерін арнайы нормативтік актімен белгілеу ұсынылады, себебі олардың жүзеге асырылуы жеке және заңды тұлғалардың құқықтық қабілеттілігіне әсер етеді.

Реттеушілік саясаттың Консультативтік құжаты (РСКҚ) негіз ретінде пайдалану туралы

Реттеушілік саясаттың Консультативтік құжаты заң жобасын әзірлеуді көздейді, бірақ ол заңнамалық акт болып табылмайды. Осылайша, Еңбек кодексіне өзгерістер енгізу негізі ретінде КРСКҚ-ға сілтеме жасау заңды тұрғыдан дұрыс емес. Бұл қосымша түсініктеме беру үшін негіз болуы мүмкін, себебі РСКҚ ұсынымдық сипатқа ие және міндетті құқық көзі болып табылмайды.

Халықаралық тәжірибені ұсыну туралы

Архив ісі мәселелері бойынша халықаралық тәжірибе Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің VIII шақырылымымен өзара іс-қимыл жоспарына сәйкес Парламентаризм институты жүргізетін аналитикалық жұмыс аясында ұсынылатын болады.

Аталған ескертулер заң жобасының сапасын жақсартуға ықпал етеді деп санаймыз.
